

ZDRAVOTNÍ ÚSTAV se sídlem v Ostravě

NÁRODNÍ REFERENČNÍ LABORATOŘ PRO KOMUNÁLNÍ HLUK

Jana a Jos. Kovářů 1412, 562 06 Ústí nad Orlicí

Operativní zdravotní dozor a strategické plánování v ochraně veřejného zdraví před hlukem v komunálním prostředí

V probíhající diskusi týkající se návrhu nového nařízení vlády o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací (dále jen „NV“) je patrné, že laické i odborné veřejnosti často činí problém rozlišit oblasti uplatnění postupů operativního zdravotního dozoru a oblasti uplatnění strategického hlukového plánování. Dochází tak k nedorozumění, kdy je snaha používat principy jednoho přístupu v oblasti druhého a naopak.

Základním právním předpisem upravujícím mj. i veškeré postupy v ochraně veřejného zdraví před hlukem v komunálním prostředí je zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon“). Tento zákon definuje dvě základní linie:

1. Operativní zdravotní dozor

Operativní zdravotní dozor (v právních předpisech označovaný jako státní zdravotní dozor) zahrnuje přístupy a postupy orgánů ochrany veřejného zdraví, kterými jsou orgány státní správy – Ministerstvo zdravotnictví a Krajské hygienické stanice, zajišťující prosazování a kontrolu dodržování povinností v ochraně veřejného zdraví stanovených zákonem povinnými osobami.

Kriteria, jejichž splnění představuje dosažení společensky přijatelných zdravotních rizik při dlouhodobé (celoživotní) expozici pro rozhodující většinu standardní populace jsou definována v prováděcím předpise, kterým je NV (v současné době č.148/2006 Sb.). Jedná se především o systém tzv. hygienických limitů a jejich hodnot stanovených pro chráněné prostory z hlediska působení různých zdrojů hluku (dopravní, stacionární) a podmínky jejich provozu. Hygienické limity jsou vyjadřovány veličinou $L_{Aeq,T}$ [dB]. Tj. ekvivalentní hladina akustického tlaku A určená pro časový interval T, který se **vztahuje k období v rámci jednoho dne (24h)**.

Operativní zdravotní dozor se opírá o hodnoty a metody, které zaručují objektivní posouzení reprezentativní expozice osob ovlivněných hlukem, a to způsoby, které jsou v souladu s fyzikálními a matematickými zákony a jsou také prakticky realizovatelné. Operativnost spočívá v tom, že použití metody a hodnocení jejich výsledků je možné v relativně krátkém časovém horizontu, přičemž je třeba zajistit, aby zjištěné výsledky reprezentovaly se stanovenou přijatelnou mírou nejistoty dlouhodobou zátěž osob exponovaných hlukem.

Systém operativního zdravotního dozoru je tedy dán těmito právními předpisy:

- Zákon č. 258/2006 Sb. (§§30-34)
- Nařízení vlády č.148/2006 Sb. (hygienické limity)

2. Strategické hlukové plánování

Strategické plánování v oblasti snižování a řízení hluku v životním prostředí představuje aplikaci postupů a požadavků stanovených Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2002/49/EC o hodnocení a řízení hluku ve venkovním prostředí, označované i jako END-Environmental Noise Directive.

Směrnice END byla implementována do českého právního řádu v roce 2006 nepřímou novelou zákona č.258/2006 Sb., a to zákonem č.222/2006 Sb., kterým se mění zákon č.76/2002 Sb., o integrované prevenci ....

Zákonem jsou pro tuto linii stanoveny následné základní povinnosti:

- a) Určení míry expozice environmentálním hlukem prostřednictvím hlukového mapování s využitím metod hodnocení společných pro všechny členské státy EU. Znamená to tvorbu strategických hlukových map v okolí hlavních silnic, železnic, letišť a stanovených aglomerací, s cílem stanovit kritická místa, tj. oblasti, kde jsou překračovány tzv. **mezní hodnoty** stanovených hlukových ukazatelů.
- b) Informování veřejnosti o výsledku strategického hlukového mapování zpřístupněním informací o environmentálním hluku a jeho účincích veřejnosti.
- c) Na základě výsledků hlukového mapování vypracování a přijetí akčních plánů, s cílem prevence a snižování hluku a zachování dobrého akustického prostředí. Jde o plán pro konkrétní lokality, který obsahuje opatření navržená k řešení škodlivých a obtěžujících účinků hluku, včetně potřebného snížení hluku.

Výsledky strategického hlukového plánování se vyjadřují v ukazatelích L_{dvn} [dB], tj. ekvivalentní hladina akustického tlaku pro den (d), večer (v) a noc (n) a L_n [dB], tj. ekvivalentní hladina akustického tlaku pro noc. Oba ukazatele jsou definovány jako dlouhodobý průměr akustického tlaku A, **určený za období jednoho roku**.

Příslušná kritéria a postupy pro tvorbu strategických hlukových map a akčních plánů jsou uvedena v prováděcích předpisech, kterými jsou:

- a) Vyhláška č.523/2006 Sb., kterou se stanoví mezní hodnoty hlukových ukazatelů, jejich výpočet, základní požadavky na obsah strategických hlukových map a akčních plánů a podmínky účasti veřejnosti na jejich přípravě (vyhláška o hlukovém mapování)
- b) Vyhláška 561/2006 Sb., o sestavení seznamu aglomerací pro účely hodnocení a snižování hluku.

Systém strategického plánování je tedy dán těmito právními předpisy:

- a. Zákon č. 258/2006 Sb. (§80 odst. 1, písm. q-r, a §81,81a-c)
- b. Vyhláška č.523/2006 Sb. (hlukové mapování)
- c. Vyhláška č. 561/2006 Sb. (aglomerace)

Hlukový ukazatel L_{dvn} [dB]

Tento ukazatel je definován v Příloze 1 vyhlášky č. 523/2006 Sb. takto:

Hodnota hlukového ukazatele pro den-večer-noc (L_{dvn}) v decibelech [dB] je definována vzorcem

$$L_{dvn} = 10 \times \lg \left[\frac{1}{24} \left(12 \times 10^{\frac{L_d}{10}} + 4 \times 10^{\frac{L_v+5}{10}} + 8 \times 10^{\frac{L_n+10}{10}} \right) \right]$$

kde

L_d je dlouhodobý průměr hladiny akustického tlaku vážené funkcí A podle české technické normy ⁴⁾ určený za všechna denní období jednoho roku,

L_v je dlouhodobý průměr hladiny akustického tlaku vážené funkcí A podle české technické normy ⁴⁾ určený za všechna večerní období jednoho roku,

L_n je dlouhodobý průměr hladiny akustického tlaku vážené funkcí A podle české technické normy ⁴⁾ určený za všechna noční období jednoho roku

a kde

den je 12 hodin v rozmezí od 6:00 hodin do 18:00 hodin; večer jsou 4 hodiny v rozmezí od 18:00 hodin do 22:00 hodin a noc je 8 hodin v rozmezí od 22:00 hodin do 6:00 hodin a rok je příslušný kalendářní rok, pokud jde o imise hluku, a průměrný rok, pokud jde o meteorologické podmínky.

⁴⁾ ČSN ISO 1996 - 1 Popis a měření hluku prostředí; Část 1: Základní veličiny a postupy,

ČSN ISO 1996 - 2 Popis a měření hluku prostředí; Část 2: Získávání údajů souvisejících s využitím území.

Mezní hodnota hlukového ukazatele

- Jde o hodnotu, při jejímž překročení dochází ke škodlivému zatížení životního prostředí
- Nemá vztah k ochraně veřejného zdraví před hlukem, nejde o hygienický limit !
- Je to administrativní „akční (spouštěcí) hodnota“ hlukového ukazatele, při jejímž překročení je nutné pro danou oblast zpracovat akční plán.
- mezní hodnoty jsou zatím záležitostí členských států EU

Mezní hodnoty hlukových ukazatelů pro strategické hlukové plánování jsou stanoveny vyhláškou č. 523/2006 Sb. takto:

Zdroj hluku	L_{dvn} [dB]	L_n [dB]
Silniční doprava	70	60
Železniční doprava	70	65
Letecká doprava	60	50
Integrovaná zařízení	50	40

3. Základní rozdíly obou linií

I Různé ukazatele

Obě linie používají zcela jiné hlukové ukazatele (deskriptory) ($L_{Aeq,T}$ x L_{dvn} , L_n), které jsou zjišťovány odlišnými metodami.

I Různé referenční časové intervaly

- Pro operativní zdravotní dozor se používá referenční časový interval v rámci jednoho dne (pro hluk z dopravy 16/8 hod pro denní dobu/noční dobu a pro stacionární zdroje hluku 8/1 hod pro denní dobu/noční dobu).
- Pro strategické plánování je referenčním časovým intervalem jeden rok.

I Různá kritéria

- V operativním zdravotním dozoru jsou pro posouzení splnění zákonných povinností jako kritérium používány **hygienické limity**.
- Ve strategickém hlukovém plánování jsou jako kritérium pro posouzení, zda jde o kritické místo a tím vzniká povinnost zpracovat akční plán, používány tzv. **mezní hodnoty**.

I Různý rozsah působení

- Státní zdravotní dozor a hygienické limity se vztahují na všechny zdroje hluku definované zákonem č. 258/2006 Sb. na celém území ČR.
- Strategické hlukové mapování se vztahuje pouze k okolí zákonem stanovených nejzatíženějších hlavních silnic, železnic a letišť a vybraných aglomerací, kde pouze na místech, kde jsou překročeny mezní hodnoty, jsou zpracovány akční plány protihlukových opatření

I Různá závaznost

- Povinnost nepřekračovat hygienické limity je dána zákonem a je tedy **právně vymahatelná**.
- Povinnost akceptovat a realizovat protihluková opatření uvedená v akčním plánu **není zákonem uložena**. Není tedy právně vymahatelná.

4. Závěr

Jak plyne z výše uvedeného obě legislativní linie ochrany veřejného zdraví před hlukem v komunálním prostředí

- se vzájemně nevyklučují,
- se vzájemně doplňují,
- mají společný cíl = **snížit hlukovou zátěž obyvatelstva**

Tento cíl dosahují různými způsoby, které nelze zaměňovat.

28. 3. 2011